

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie statusu i finansowania europejskich partii politycznych i europejskich fundacji politycznych” (wersja przekształcona)

[COM(2021) 734 final – 2021/0375 (COD)]

„Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie przejrzystości i targetowania reklamy politycznej”

[COM(2021) 731 final – 2021/0381 (COD)]

(2022/C 275/11)

Sprawozdawca: **Andris GOBIŅŠ**

Współsprawozdawca: **Carlos Manuel TRINDADE**

Wniosek o konsultację	Parlament Europejski, 13.12.2021 Rada Unii Europejskiej, 15.12.2021 i 21.1.2022
Podstawa prawna	Art. 114 i 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa
Data przyjęcia przez sekcję	10.2.2022
Data przyjęcia na sesji plenarnej	23.2.2022
Sesja plenarna nr	567
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	222/4/5

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje cele i założenia europejskiego pakietu wyborczego. Mając świadomość ogromnych wyzwań i zagrożeń, przed którymi stoją procesy demokratyczne, EKES sugeruje nawet bardziej ambitne podejście w rozporządzeniach, jak również ich jak najszybsze stosowanie w praktyce.

1.2. Umożliwienie i propagowanie świadomego uczestnictwa obywateli w życiu politycznym ma zasadnicze znaczenie tak samo jak zadbanie o przejrzystość, dostępność i uczciwość działań politycznych oraz jasną i aktywną rolę społeczeństwa obywatelskiego. W niniejszej opinii zaproponowano szereg poprawek do rozporządzeń oraz pewne działania dodatkowe w tym względzie.

1.3. EKES popiera uwzględnienie wszystkich aspektów powiązanych z kampaniami politycznymi w pakiecie wyborczym. Należy bardziej skoncentrować się na walce z dezinformacją, gdyż ma ona coraz większy wpływ na wybory i przejrzystość. Sprawdzanie faktów i umiejętność korzystania z mediów nie wystarczą, by dać odpór zwodniczym, prowadzącym do podziałów treściom, na które narażeni są obywatele, czy temu, co w ogóle przyciąga niektórych obywateli do takich treści.

1.4. W odniesieniu do przejrzystości i targetowania reklamy politycznej EKES sugeruje konkretne propozycje ulepszeń (zob. pkt. 3.1):

- i. korzystanie z szerokiej, acz jasnej definicji reklamy politycznej, która wychodzi poza oficjalnie wynagradzaną działalność i obejmuje wpływ tak zwanych „botów”, „trolli” i informacji ukierunkowanej na zmanipulowanie odbiorcy;
- ii. rozszerzenie zakresu kar za nadużycia;
- iii. rozciągnięcie podstawy prawnej tak, by obejmowała wszelkie osoby prawne i fizyczne;

- iv. ograniczenie możliwości, aby podmioty spoza UE wywierały wpływ na opinię publiczną;
- v. przekazywanie bezpośrednio widocznych informacji na temat kluczowych kwestii w zakresie przejrzystości, a nie jedynie odniesień do takich informacji (linki);
- vi. udostępnianie informacji o przejrzystym charakterze;
- vii. stosowanie tych samych zasad do wszystkich;
- viii. stworzenie możliwości złożenia bezpośredniej skargi we właściwym organie krajowym, a nie tylko do odnośnej platformy online;
- ix. udostępnianie informacji wszystkim obywatelom bez ograniczeń;
- x. zakaz ukierunkowanej reklamy politycznej opierającej się na nieustającym śledzeniu zachowań danej osoby w internecie i poza nim oraz przetwarzaniu tych informacji;
- xi. ograniczenie lub zakazanie korzystania z technik targetowania i amplifikacji w reklamie politycznej, które to techniki zakładają przetwarzanie danych osobowych, gdyż działanie takie wiąże się z ryzykiem ograniczonej zgody na nie;
- xii. całkowity zakaz targetowania w oparciu o konkretne kategorie wrażliwych danych osobowych;
- xiii. zadbanie o pełną przejrzystość technik targetowania, nawet jeśli nie są one bezpośrednio związane z daną kampanią;
- xiv. rozważenie specjalnych przepisów dla krajów, gdzie nie zapewnia się należycie niezależności mediów publicznych.

1.5. W odniesieniu do statusu i finansowania europejskich partii politycznych i europejskich fundacji politycznych (przekształcenie) EKES proponuje następujące rozwiązania (zob. część 3.2):

- i. wzmocnienie norm w zakresie równości płci;
- ii. zajęcie się dyskryminacją i promowanie praw człowieka;
- iii. ograniczenie darowizn dla partii od krajów spoza UE;
- iv. przyjęcie uniwersalnego pułapu darowizn obywatelskich w kwocie 18 000 EUR rocznie;
- v. uregulowanie usług świadczonych przez podmioty zewnętrzne;
- vi. ograniczenie zaangażowania partii UE w krajowe kampanie referendalne;
- vii. obniżenie pułapu anonimowych darowizn do kwoty 1 000 EUR;
- viii. utrzymanie systemu współfinansowania europejskich partii politycznych.

1.6. W odniesieniu do odporności i wzmocnienia roli społeczeństwa obywatelskiego w procesie wyborczym (rozwińcie w części 3.3):

- i. umożliwienie obywatelom wyrażenia własnego zdania na temat kształtowania przyszłości UE po wyborach i między wyborami;
- ii. organizacja dorocznego wydarzenia, aby przedstawić najlepsze sposoby postępowania i sporządzić roczny plan działania w celu wzmocnienia demokracji, uczestnictwa i dialogu obywatelskiego i wdrażania art. 11 TUE;
- iii. stworzenie instrumentów finansowych pozwalających na przeprowadzenie bezstronnych i włączających kampanii nakłaniających do pójścia do urn;
- iv. stworzenie programu finansowania dziennikarzy, badaczy, osób sprawdzających fakty i organizacji strażniczych;

- v. wspieranie współpracy ekspertów i pracy nad finansami kampanii, kryminalistyki internetowej, przeciwdziałania dezinformacji i cyberbezpieczeństwa;
- vi. usunięcie pozostałych barier i zapewnienie powszechnego udziału w wyborach;
- vii. wspieranie obywateli korzystających z prawa do mobilności;
- viii. zadbanie o wolne wybory bez barier w UE dla obywateli z niepełnosprawnościami;
- ix. zachęcanie obywateli, by przystępowali do europejskich partii politycznych;
- x. dopilnowanie, aby obywatele mogli korzystać z prawa do informacji na temat tego, która partia polityczna na poziomie krajowym ma lub planuje mieć powiązania z partiami europejskimi;
- xi. zharmonizowanie przepisów dotyczących warunków wyborów do Parlamentu Europejskiego (wiek uprawniający do głosowania, data wyborów, wymagania dla okręgów wyborczych, kandydaci oraz partie polityczne i ich finansowanie) oraz promowanie znaczenia edukacji.

2. Kontekst i uwagi ogólne

2.1. Kontekst opinii, w tym wniosku ustawodawczego, którego dotyczy opinia

2.1.1. Pakiet na rzecz wzmocnienia demokracji i uczciwości wyborów został przedstawiony przez Komisję Europejską 25 listopada 2021 r. Został wcześniej zapowiedziany w wytycznych politycznych przewodniczącej Komisji Europejskiej, Ursuli von der Leyen, oraz w europejskim planie działania na rzecz demokracji, przyjętym w grudniu 2020 r. Pakiet dotyczy następujących obszarów, a EKES został poproszony o zajęcie się jedynie punktami i) i ii) w swojej opinii:

- i. *przegląd* rozporządzenia w sprawie statusu i finansowania europejskich partii politycznych i europejskich fundacji politycznych;;
- ii. *wniosek* dotyczący rozporządzenia w sprawie zwiększenia przejrzystości płatnej reklamy politycznej;
- iii. *przegląd* dwóch dyrektyw w sprawie prawa do głosowania „przemieszczających się obywateli UE” (obywateli UE zamieszkujących w państwie członkowskim, którego nie są obywatelami);
- iv. *proponowany* wspólny mechanizm zapewnienia odporności procesów wyborczych.

2.2. Uwagi ogólne

2.2.1. EKES podkreśla, co następuje:

- i. EKES z zadowoleniem przyjmuje aktualizację pakietu wyborczego z roku 2018 ⁽¹⁾.
- ii. EKES podkreśla znaczenie działań na poziomie UE, aby promować debatę demokratyczną.
- iii. EKES zgadza się ze stwierdzeniem Komisji, że obywatele muszą „wiedzieć, że kierowane do nich treści mają charakter polityczny, a także od kogo je otrzymują. Należy zapewnić na tyle dużą przejrzystość, aby umożliwić kontrolę publiczną i rozliczalność właściwych podmiotów, a także uwzględnić inkluzywność i różnorodność naszych społeczeństw” ⁽²⁾.
- iv. W szczególności aspekty związane z umożliwieniem udziału obywateli oraz z inkluzywnością i różnorodnością naszych społeczeństw wymagają większej liczby lepszych wniosków i wspólnych działań UE. Kilka punktów w tym zakresie zawarto w opinii EKES-u w sprawie planu działania na rzecz demokracji ⁽³⁾.

⁽¹⁾ COM(2021) 730 final, Ochrona uczciwości wyborów i wspieranie uczestniczenia w demokracji.

⁽²⁾ COM(2021) 730 final, Ochrona uczciwości wyborów i wspieranie uczestniczenia w demokracji.

⁽³⁾ Opinia EKES-u w sprawie europejskiego planu działania na rzecz demokracji.

- v. EKES zwraca uwagę na zagrożenia dla demokracji w Unii Europejskiej, jakie niesie z sobą dezinformacja, i podkreśla, że konieczna jest zdecydowana i stanowcza reakcja, aby zapobiec sytuacji, w której obiektywność wyborów i uczestnictwo obywateli będą podważane.
- vi. Rewolucja cyfrowa zmieniła politykę demokratyczną. Narzędzia internetowe, obejmujące szeroki wachlarz instrumentów, odgrywają kluczową rolę w kampaniach politycznych. Niektóre z tych kampanii mają na celu sprowokowanie nieufności, frustracji oraz zniekształcenie myślenia i zrozumienia. EKES zgadza się z Komisją, że w wyniku tych działań cyfryzacja kampanii politycznych, choć daje bezprecedensowe środki pozwalające dotrzeć do społeczeństwa, może mieć negatywny wpływ na demokrację. Według Eurobarometru połowa Europejczyków twierdzi, że podczas korzystania z internetu była narażona na dezinformację i treści internetowe wywołujące podziały. Co więcej, jedna trzecia tych Europejczyków zetknęła się z takimi treściami i nie była w stanie określić, czy są one reklamą polityczną, czy też nie⁽⁴⁾.
- vii. EKES popiera wizję, zgodnie z którą rolę UE we wzmacnianiu demokracji należy rozpatrywać na szczeblu ogólnosiwiatowym, a mianowicie poprzez działania zewnętrzne UE, jak stwierdzono w komunikacie COM(2021) 730.

3. Uwagi szczegółowe

3.1. *Sugestie poprawek do wniosku dotyczącego rozporządzenia w sprawie przejrzystości i argetowania reklamy politycznej*

3.1.1. EKES popiera szeroką, acz jasną definicję reklamy politycznej i sugeruje uwzględnienie w niej odpowiednich działań w odniesieniu do różnych sposobów prowadzenia kampanii lub wpłacania darowizn, aby wywierać wpływ na procesy polityczne, w tym za pośrednictwem tzw. botów i trolli lub informacji ukierunkowanych na manipulację. Jeśli niejasna definicja przekłada się na zbyt duże pole do manewru lub różnice we wdrażaniu różnych przepisów, mogą wystąpić problemy.

3.1.2. EKES uważa, że obecny wykaz możliwych sankcji jest bardzo ograniczony, i proponuje dodanie nowej litery w art. 15 ust. 5, która powinna brzmieć następująco: „d) podjęcia działań prowadzących do zastosowania sankcji karnych, np. w przypadku oszustw na dużą skalę”. Ponadto wzywa do ustanowienia wspólnych europejskich kryteriów dotyczących kar finansowych na szczeblu krajowym.

3.1.3. W chwili obecnej wybrana podstawa prawna jest zbyt wąska, co oznacza, że rozporządzenie dotyczy przede wszystkim usług świadczonych przez podmioty gospodarcze i odpłatnych. Podstawa prawna powinna zostać rozszerzona, a przepisy dotyczące reklamy politycznej muszą mieć zastosowanie do wszystkich osób prawnych i fizycznych, które de facto tworzą i publikują reklamy polityczne. Należy doprecyzować przepisy dotyczące osób fizycznych, tak aby nie miały zastosowania do osób, które dzielą się swoimi poglądami politycznymi czysto prywatnie. W oparciu o pogłębiony dialog z odnośnymi organizacjami należy zająć się negatywnymi skutkami ubocznymi dla społeczeństwa obywatelskiego oraz jego zaangażowania w podejmowanie decyzji i jego udziału w ich podejmowaniu.

3.1.4. Punkt 14 preambuły wskazuje, że reklama polityczna w całości przygotowana, zamieszczona lub opublikowana przez dostawców usług mających siedzibę poza Unią, ale rozpowszechniana wśród osób fizycznych w Unii wchodzi w zakres stosowania rozporządzenia, a zatem jest co do zasady dopuszczalna. Ryzyko ingerencji podmiotów zagranicznych w wybory jest jednak zbyt poważnym zagrożeniem dla demokracji w UE. Należy opracować zestaw specjalnych przepisów mających na celu zapobieganie rozpowszechnianiu w UE reklam politycznych lub podejmowaniu innych działań związanych z kampanią, finansowanych bezpośrednio lub pośrednio przez podmioty spoza UE.

3.1.5. Dla większej przejrzystości – art. 7 ust. 1 lit. c) projektu rozporządzenia należy zmienić w następujący sposób: „ogłoszeniem o przejrzystości, umożliwiającym zrozumienie szerszego kontekstu reklamy politycznej i jej celów.”, skreślając następujący fragment tekstu: „lub z wyraźnym wskazaniem miejsca, w którym można je łatwo odnaleźć”. Punkt 40 preambuły powinien zostać odpowiednio zmieniony.

3.1.6. Aby zwiększyć przejrzystość, art. 7 projektu rozporządzenia powinien również przewidywać publikację kwoty wydanej na reklamę i powiązaną z nią kampanię. Należy poprzeć przyjęte w państwach członkowskich najlepsze sposoby postępowania wymagające przedwyborczej przejrzystości w zakresie cen reklam i usług, które to sposoby mają jednakowe zastosowanie do wszystkich sił politycznych, i należy je włączyć do rozporządzenia. Należy stworzyć system monitorowania w tym zakresie.

⁽⁴⁾ Eurobarometr, badanie specjalne nr 507: Demokracja w UE.

3.1.7. Prawo obywateli do otrzymywania przejrzystych informacji na temat reklamy politycznej powinno być ważniejsze od obciążeń administracyjnych wynikających z wymogów sprawozdawczych dla dostawców usług. W związku z tym art. 8 (Okresowe sprawozdania dotyczące usług reklamy politycznej) projektu rozporządzenia winien mieć zastosowanie do wszystkich wydawców reklam, w tym do wydawców zaliczanych do kategorii mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw. W tym celu należy skreślić art. 8 ust. 2 („Ustępu 1 nie stosuje się do przedsiębiorstw wchodzących w zakres art. 3 ust. 3 dyrektywy 2013/34/UE”).

3.1.8. Należy zmienić brzmienie art. 9 projektu rozporządzenia (Wskazanie potencjalnie niezgodnych z prawem reklam politycznych). Zamiast pozostawiać wydawcom reklam rozpatrywanie złożonych przez osoby fizyczne skarg, że opublikowana przez nich reklama nie jest zgodna z rozporządzeniem, musi istnieć również możliwość składania skarg bezpośrednio do właściwych organów krajowych. W przeciwnym razie może to prowadzić do konfliktu interesów, w którym wydawcy reklam mogą nie chcieć przerwać danej kampanii reklamowej z obawy przed utratą dochodów.

3.1.9. Wszystkie zainteresowane podmioty winny mieć bezpłatny dostęp do informacji na temat reklamy politycznej. EKES uważa, że zawężanie w tym celu kategorii osób, które mogą wystąpić z wnioskiem o przekazanie informacji od dostawców usług reklamy politycznej, o czym mowa w art. 11 ust. 2 projektu rozporządzenia, jest nieuzasadnione. Ponadto należy skreślić ust. 4–7 tego artykułu. Informacje powinny być łatwo dostępne i użyteczne.

3.1.10. EKES z całą mocą zaleca zakaz ukierunkowanej reklamy politycznej opierającej się na nieustającym śledzeniu zachowań danej osoby w internecie i poza nim oraz przetwarzaniu informacji na ten temat. Należy pamiętać, że dane osobowe, które same w sobie nie są wrażliwe, mogą – w połączeniu z innymi danymi nieosobowymi lub niewrażliwymi danymi osobowymi – pośrednio przekazywać dane wrażliwe, przed czym Komisja próbuje chronić obywateli. W rozporządzeniu należy zawrzeć oddzielny przepis w tym zakresie.

3.1.11. Projekt rozporządzenia dopuszcza stosowanie w reklamie politycznej technik targetowania i amplifikacji, które wiążą się z przetwarzaniem wrażliwych danych osobowych „na podstawie wyraźnej zgody osoby, której dane dotyczą, lub w ramach zgodnej z prawem działalności fundacji, stowarzyszenia lub innego podmiotu o charakterze niezarobkowym o celach politycznych, światopoglądowych, religijnych lub związkowych”. Jednakże pojęcie „wyraźnej zgody” jest w tym kontekście bardzo problematyczne, ponieważ nie ma sposobów na zapewnienie lub sprawdzenie, z wysokim stopniem wiarygodności, że osoby, do których skierowane są techniki targetowania i amplifikacji, rzeczywiście poświęcają czas na zapoznanie się z tymi technikami, w pełni rozumieją związane z nimi ryzyko i wyrażają prawdziwie świadomą zgodę. Biorąc pod uwagę wysoki stopień zagrożenia, jakie stwarza dla demokracji UE stosowanie technik targetowania i amplifikacji w reklamie politycznej, techniki takie opierające się na danych wrażliwych powinny być całkowicie zakazane.

3.1.12. Należy zwiększyć widoczność i jasność zasad przejrzystości dotyczących technik targetowania odnoszących się do informacji, które nie są bezpośrednio powiązane z daną kampanią. Informacja dotycząca tego, dlaczego ktoś widzi konkretną reklamę, musi być widoczna, a skorzystanie z niej powinno być proste, jak również powinna istnieć szybka możliwość wycofania ewentualnej zgody na tego typu targetowanie.

3.1.13. Należy rozważyć przyjęcie specjalnych przepisów dla krajów, gdzie nie zapewnia się odpowiednio niezależności mediów publicznych. Ponadto należy zająć się lukami prawnymi i problemami wynikającymi z braku przepisów w zakresie reklamy społecznej.

3.2. Sugerowane poprawki do wniosku dotyczącego rozporządzenia w sprawie statusu i finansowania europejskich partii politycznych i europejskich fundacji politycznych (przekształcenie)

3.2.1. Należy wzmocnić przepisy art. 4 ust. 1 lit. j) projektu rozporządzenia („jej przepisy wewnętrzne dotyczące równowagi płci”) poprzez określenie minimalnych standardów dotyczących równowagi płci, takich jak parytety płci w ogólnej liczbie członków i na odpowiedzialnych stanowiskach, oraz wymaganie ich przestrzegania.

3.2.2. Artykuł 4 ust. 2 powinien zostać zmieniony, tak aby statut europejskiej partii politycznej zawierał również postanowienia dotyczące podejścia partii do zwalczania dyskryminacji i propagowania praw człowieka zgodnie z normami UE.

3.2.3. EKES uważa, że potencjalne zaangażowanie finansowe lub darowizny z krajów spoza UE na rzecz unijnych partii politycznych lub fundacji mogą stanowić nadmierne zagrożenie dla niezależności obdarowanych, a zatem także dla systemu demokratycznego. W tym celu należy zmienić postanowienia art. 23 ust. 9 i 10 projektu rozporządzenia, aby skutecznie dopilnować, że dozwolony jest tylko wkład finansowy od partii politycznych z państw Rady Europy, które nie ograniczają powszechnych wartości UE i w których wartości te mogą być otwarcie promowane. Kolejna poprawka dotyczy znaczącego obniżenia dozwolonych kwot składek i darowizn. Przepisy te powinny także obejmować ewentualne pożyczki i inne zobowiązania finansowe.

3.2.4. W trosce o przejrzystość należy zmienić przepisy art. 23 ust. 11 projektu rozporządzenia, wykreślając stwierdzenie, że „[p]ułap określony w akapicie pierwszym nie ma zastosowania, jeżeli dany członek jest również wybranym posłem do Parlamentu Europejskiego, parlamentu narodowego, parlamentu regionalnego lub zgromadzenia regionalnego”. Uniwersalny pułap darowizn obywatelskich będzie zatem wynosił 18 000 EUR rocznie na jednego członka.

3.2.5. Zgodnie z powyższym przepisy dotyczące reklamy politycznej powinny być w pełni stosowane do wszystkich przypadków, w których europejskie partie polityczne angażują się w reklamę polityczną, a nie tylko do przypadków, w których korzystają one z usług zewnętrznych dostawców. Artykuł 5 projektu rozporządzenia powinien zostać zmieniony, aby to uwzględnić.

3.2.6. Przepisy art. 24 dotyczące ewentualnego finansowania przez europejskie partie polityczne i europejskie fundacje polityczne krajowych kampanii referendalnych mogą stwarzać problematyczne sytuacje ze względu na możliwość niewłaściwego wykorzystania tych przepisów przez populistów lub siły radykalne, a także powodować zarzuty o „ingerencję podmiotów zagranicznych”. Ryzyko to jest szczególnie wysokie w mniejszych państwach członkowskich UE, gdzie kampanie o dużym wpływie mogą być prowadzone przy stosunkowo niewielkich nakładach finansowych i w krótkich okresach, podczas gdy postępowania dotyczące legalności finansowania przez europejskie partie polityczne lub fundacje mogą trwać długo. Proponowane przepisy należy wdrożyć jedynie łącznie z przepisami dotyczącymi referendów na poziomie krajowym, które łagodzą wskazane zagrożenia. Niezależnie od przypadku dyskusje z politykami z innych państw członkowskich UE są wartościowe.

3.2.7. W trosce o przejrzystość należy zmienić artykuł 36 w celu uwzględnienia bardziej rygorystycznych przepisów dotyczących upubliczniania darowizn od osób fizycznych. Maksymalną kwotę dowolnej darowizny, w przypadku której nie ma wymogu podawania nazwiska darczyńcy do publicznej wiadomości, należy ograniczyć do 1 000 EUR. Kwota ta będzie bardziej proporcjonalna do stosunkowo niższych poziomów dochodów w niektórych państwach członkowskich UE.

3.2.8. EKES proponuje zmiany w przepisach art. 20 ust. 4, aby obniżyć stopę współfinansowania z 10 % do 5 % dla europejskich partii politycznych i do 0 % w roku wyborów do Parlamentu Europejskiego. EKES nie popiera tej propozycji, ponieważ nawet niska stopa współfinansowania także wiąże się ze zobowiązaniem partii do realizacji polityki, do której nawołują. Ponadto EKES zauważa, że należy zwiększyć przejrzystość wszelkich przepływów środków finansowych między krajowymi a europejskimi partiami politycznymi.

3.3. **Odporność i szczególne aspekty wzmocnienia roli społeczeństwa obywatelskiego w procesach wyborczych**

3.3.1. W sytuacji gdy w Europie zyskują na popularności – z pomocą wewnętrzną i zewnętrzną – partie i sieci populistyczne i nacjonalistyczne, EKES uważa, że wspieranie udziału obywateli w europejskim procesie demokratycznym, jak stwierdzono w opinii w sprawie *planu działania na rzecz demokracji*, stało się ważniejsze niż kiedykolwiek i należy się nim zająć wraz z uregulowaniem procesów wyborczych. Obywatele muszą mieć znaczący udział w kształtowaniu przyszłości UE w odniesieniu do wyborów, na przykład jak stwierdzono poniżej, oraz po wyborach i między nimi (jak stwierdzono w opinii EKES-u w sprawie *planu działania na rzecz demokracji* oraz w planie dotyczącym wdrożenia art. 11 TUE i jego planie działania ⁽⁵⁾).

3.3.2. EKES podkreśla swoją sugestię, aby zorganizować doroczne wydarzenie skupiające przedstawicieli najwyższego szczebla instytucji UE oraz organizacji/stowarzyszeń społeczeństwa obywatelskiego, a także partnerów społecznych, przedstawicieli dialogów sektorowych oraz dialogów lokalnych, regionalnych, krajowych i makroregionalnych (polityka międzynarodowa i polityka sąsiedztwa) w celu wymiany najlepszych praktyk i opracowania rocznego planu na rzecz wzmocnienia demokracji, uczestnictwa i dialogu obywatelskiego oraz wdrożenia art. 11 TUE. Wydarzenie to mogłoby również stworzyć synergie z pakietem wyborczym. Komisja i EKES powinny odgrywać wiodącą rolę w tym procesie w charakterze organizatorów.

⁽⁵⁾ Action plan for the implementation of Article 11 [Plan działania dotyczący wdrożenia postanowień art. 11].

3.3.3. Komisja Europejska musi przewidzieć specjalny instrument finansowy na rzecz prowadzenia bezstronnych i integracyjnych kampanii nakłaniających do głosowania, prowadzonych przez społeczeństwo obywatelskie i niezależne środki masowego przekazu i mających na celu podwyższenie frekwencji wyborczej, zwłaszcza w znakomitej większości państw członkowskich UE, w których udział w wyborach nie jest obowiązkowy. Kampanie takie powinny w szczególności skupiać się na angażowaniu grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, takich jak mniejszości, grupy znajdujące się w trudnej sytuacji ze względu na swój status społeczny lub ekonomiczny itp.

3.3.4. Należy ustanowić program finansowania dla dziennikarzy, badaczy, osób sprawdzających fakty, organizacji strażniczych, jak również finansowania monitoringu oraz kroków przeciwdziałających rozpowszechnianiu dezinformacji, dotyczący wszystkich aspektów pakietu wzmocnienia demokracji i uczciwości wyborów. Należy zapewnić odpowiednie środki finansowe na rozwój i doskonalenie umiejętności cyfrowych obywateli oraz na rozbijanie populistycznych/radykalnych „baniek”, w tym tych tworzących się na skutek dezinformacji i innych technik stosowanych przez krajowe organizacje polityczne.

3.3.5. W ramach planowanego wspólnego mechanizmu zapewnienia odporności procesów wyborczych należy przewidzieć środki finansowe, wsparcie i udostępnienie narzędzi do współpracy ekspertów i pracy nad finansowaniem kampanii wyborczych. Kluczowe znaczenie mają również: kryminalistyka internetowa, walka z dezinformacją i cyberbezpieczeństwo wyborów.

3.3.6. Należy podjąć dalsze wysiłki w celu usunięcia wciąż istniejących barier i zapewnienia powszechnego udziału w wyborach. Należy w szczególności zwiększyć wysiłki na rzecz poprawy demokratycznego uczestnictwa kobiet, obywateli z niepełnosprawnościami, młodszych obywateli i innych grup. W pewnych państwach członkowskich należy usuwać przeszkody w możliwości zagłosowania przez przemieszczających się obywateli. Obywatelom należy ułatwić głosowanie w kraju zamieszkania lub, jeśli jest to możliwe na mocy przepisów krajowych i europejskich, w kraju pochodzenia, co powinno przełożyć się na wyższą frekwencję dzięki głosom obywateli, którzy skorzystali ze swobody przemieszczania się. Nie należy zapominać, że około 13,5 mln obywateli UE nie mieszka w swoich państwach członkowskich.

3.3.7. EKES zauważa, że w przypadku obywateli, którzy wyprowadzili się do innego państwa członkowskiego, należy uprościć i usprawnić procedurę rejestracji do głosowania, np. (w stosownych przypadkach) za pośrednictwem wspólnej platformy rejestracyjnej dostępnej we wszystkich oficjalnych językach UE. Obywatele UE powinni również uzyskać prawa wyborcze na poziomie regionu, należałoby też stworzyć infolinię informującą o sposobie głosowania w kontekście transgranicznym.

3.3.8. EKES podkreśla, że miliony obywateli UE wciąż nie mogą rzeczywiście skorzystać z prawa do głosowania. Raport informacyjny EKES-u *Rzeczywiste prawa osób z niepełnosprawnościami do głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego* przedstawia wiele przeszkód prawnych i technicznych, z którymi borykają się obywatele UE z niepełnosprawnościami w poszczególnych państwach członkowskich, gdyż mimo że naprawdę chcą oddać głos, nie są w stanie tego zrobić. EKES ponawia swoje wezwanie z przyjętej 2 grudnia 2020 r. opinii w sprawie zagwarantowania rzeczywistych praw osób z niepełnosprawnościami do głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego do pilnej zmiany przepisów, tak by zagwarantować wszystkim obywatelom UE rzeczywiste prawo do głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2024 r.

3.3.9. Należy zachęcać obywateli do członkostwa we wszystkich europejskich partiach politycznych, co dałoby im szansę wywierania bezpośredniego wpływu na debatę na szczeblu UE oraz wnoszenia wkładu w te debaty.

3.3.10. Obywatele powinni móc jasno zrozumieć, które partie polityczne na poziomie krajowym mają lub planują mieć powiązania z partiami europejskimi. Ma to znaczenie szczególnie przed wyborami.

3.3.11. EKES popiera szereg sugestii drugiego panelu obywatelskiego Konferencji w sprawie przyszłości Europy, który pracuje nad demokracją europejską, wartościami europejskimi, prawami, praworządnością i bezpieczeństwem⁽⁶⁾, takie jak propozycja zharmonizowania ordynacji wyborczej do Parlamentu Europejskiego (wiek uprawniający do głosowania, data wyborów, wymagania dla okręgów wyborczych, kandydaci, partie polityczne i ich finansowanie) oraz propozycja zwrócenia większej uwagi na edukację i umiejętności, np. w zakresie ochrony danych osobowych, demokracji oraz identyfikowania i zwalczania populizmu.

Bruksela, dnia 23 lutego 2022 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

⁽⁶⁾ Panel 2 – Europejskie panele obywatelskie – Konferencja w sprawie przyszłości Europy.